

triment, tunc mendaciorum sunt recipienda perfugia. Ad illa verò quæ ex Scriptura afferuntur pro mendacio excusando, in primis dico Scripturam multorum mendacia referre, sed non ea approbare, vel excusare; unde quando obstetrices mentitae sunt Pharaoni, pro illo mendacio non sunt remuneratae à Deo, sed pro timore quem habuerunt erga Deum, propter quem infantes Hebreorum noluerunt occidere, ut ait D. Thomas 2.2. quæst. 110. art. 3. ad 2. & parat ex illo Exodi 1. Quia timerunt obstetrices Deum, edificavit illis domos.

9. Secundo dico, Abraham non fuisse mentitus, cum dixit Sarah esse sororem suam, quia soror erat ex parte patris, quamvis non ex parte matris, ut dicitur Genet. 20. Non quod fuerit genita ex eodem patre proximo, et si non proxima matre, quasi fuisse soror germana, sed non ueterina, ut Caietanus & nonnulli Recentiores existimant; sed quia nata erat ex eodem patre, scilicet Thare, mediante filio ejus Aran, patre Saræ, ut recte obseruavit Cornelius Jansenius Episcopus Irenensis in cap. 20. Geneseos. Ex quo infert fuisse quidem licita tempore Abrahæ matrimonia inter avunculum & neptem, sed non inter fratrem & sororem.

10. De Jacob etiam dicendum est, ipsum non fuisse mentitum, cum dixit Patri: *Ego sum primogenitus tuus Esäi*: Tum quia primogenita illius ei de jure debebantur, & sic sa appellabat Esäi, non in persona, sed in jure; sicut Joannes dicitus est Elias, non in persona, sed in spiritu: Tum etiam quia loquebatur propheticè, & in sensu mystico, ut scilicet designaret quod minor populus scilicet Gentilium, substituendus erat loco majoris, nempe Iudeorum. Unde ait D. Thomas loco citato in resp. ad 3. quod in Scriptura sacra indiscutuntur aliquorum gesta, quasi exempla perfecta virtutis, de quibus non est estimandum eorum fuisse mentitos: si quia tamen in eorum dictis apparet quia mendacia videantur intelligendum est ea figuraliter & propheticè dicta fuisse.

11. Judith quoque in verbis quæ Holoferni dixit, cum magna cautela & prudentia locuta est, & aliquibus amphibolijs, non tamend mendijs, voluit eum decipere; sicut cum dixit quod duceret eum per medium Jerusalem, & ne unus canis latraret contra illum; nam revera illum adducta erat per medium Jerusalem, sed mortuum non vivum, deferendo caput ejus &c. Quod si in aliquo verbo fortassis mentita est, non ex eo laudatur, sed ex charitate & affectu ad salutem populi.

12. Ad id quod dicitur de homicidio Moysis respondetur, quod si Moyses est excusandus in occisione illius Ægyptij, vel id præstitit ex inspiratione Dei, qui ad hoc ei autoritatem tunc dedit; vel ob justam proximi defensionem, quia videbat fratrem seu proximum injustè ab illo Ægyptio affligi & opprimi, & non erat alia via defendendi ipsum, quam invaforem occidendo.

13. Demum ad id quod additur de Sansone dicendum est, illum Spiritu Sancto instigante id fecisse, atque adeò licet, ut docent S. Augustinus 1. de civit. cap. 21. & 26. & D. Thom. 2.2. q. 64. artic. 5. ad 4. Idem dici debet de S. Appollonia, cum in rogum se projectet & de illis Sanctis feminis, quæ tempore persecutionis seiphas occiderunt, vel in flumen præcipitarunt, ut invasores sua pudicitia effugerent, ut ibidem tradit S. Doctor.

14. Quæres, an idem actus possit simul habere duas species bonitatis, vel duas species malitiae? Respondeo affirmativè: bonitas enim & malitia moralis actus sumuntur ex conformitate vel disformitate ad rationem: Sed unus & idem actus potest esse conformis vel disformis rationi duabus modis inter se diversis; potest enim habere conformitatem vel disformitatem ad rationem ex parte objecti quod immediatè respicit, & ex parte finis ad quem ordinatur; nam cum quis tribuit eleemosynam ad satisfaciendum pro peccatis, in isto actu datur objectum, scilicet sublevatio alienæ miseriae, quod est ex se rationi consonum; & finis, nempe satisfactione pro peccatis, qui similiiter honestus est, & conformis rationi. Similiter cum quis furatur ad fornicandum, in illo actu duplex reperitur deformitas, una ex objecto, scilicet ex re aliena quæ tollitur, altera ex fine ad quem ordinatur, nimirum fornicatione: Ergo idem actus duas species bonitatis, vel duas species malitiae, simul habere potest.

Confirmatur: Idem actus potest procedere à distinctis virtutibus, nempe ab una elicitivè, & ab alia imperative, ut constat in martyrio, quod ut ait D. Thomas 2.2. quæst. 124. artic. 2. ad 2. est actus charitatis ut imperantis, fortitudinis autem elicientis: Ergo potest ab utraque suam specialem bonitatem habere. Consequentia patet, actus enim pertinet non potest ad aliquam virtutem, nisi attingat objectum sub ratione formalis illius, in qua ratione specialis bonitas & honestas necessariò imbibitur.

15. Dices, cum quis vult jejunare, vel trahi eleemosynam, ad satisfaciendum pro peccatis, non appetit tale opus propter se, sed tanquam medium ad penitentiam: Sed medium, quæ tale, non habet rationem boni honesti, quæ soli fini convenit, sed tantum boni utilis: Ergo talis actus non habet honestatem seu bonitatem moralem ab objecto quod immediatè respicit, sed tantum à fine extrinseco ad quem ordinatur, subindeque non dupli, sed unica tantum bonitate gaudet.

Respondeo negando Antecedens, jejunium enim, vel eleemosyna, volita vel facta ad satisfaciendum pro peccatis, simul appetitur & propter se proximè & immediatè, ratione propriæ honestatis ac bonitatis moralis, & propter aliud, nempe propter penitentiam ad quam ab operante ordinatur; unde non habet rationem puri medij, nec puri finis, sed finis simul & medij, seu finis intermedij, & est bonum honestum, ratione sui, & bonum utile, ratione ordinationis ad penitentiam, subindeque duplum habet speciem bonitatis moralis, unam ex objecto in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco ad quæ ordinatur, quarum prima est illi essentialis, altera vero accidentalis, ut capite precedenti §. 3. ostensu est.

CAPUT XIII.

De indifferentia actuum humanorum ad bonitatem vel malitiam moralem.

1. Ceterum est dari actus humanos indifferentes ex sua specie: nam actus humani species sumunt ex objecto, ut supra cap. 11. §. 1. ostensum est; unde sic actus illi dicuntur boni ex sua specie, qui tendunt in objectum de se bonum, mali

verò

verò qui respiciunt objectum malum, & disformatio rationi; ita illi indifferentes ex sua specie appellantur, qui versantur circa objectum ex se ad bonum vel malum indifferens, utpote secundum se neque consonum neque dissonum rationi: constat autem plures esse actus hujuscem rationis, nam ambulare, levare festucam, ire ad agrum, colligere flores, & hujusmodi, ex objecto non habent bonitatem aut malitiam, sed ad utramque indifferentes sunt, unde ex bono fine honesti, & ex malo viriari possunt, iuxta illud Augustini lib. 2. de sermone Domini in monte: *Sunt quædam facta media quæ possunt bonum vel malum animo fieri de quibus iudicare temerarium est.* Solum ergo difficultas est & controversia inter Theologos, an possit dari actus indifferens, non solum in specie, & per ordinem ad objectum, sed etiam in individuo, ac pensatio omnibus circumstantijs, & accidentibus, que necessariò illum comitantur?

2. Respondeo negativè cum S. Thoma hic art. 9. idque probo primò hac ratione quam adducit in corp. articuli: Licer aliquis actus non habeat ex sua specie & objecto quod sit bonus aut malus, quia tamen actuum humanorum bonitas aut malitia moralis non pendet solum ab objecto, sed etiam à circumstantijs, quæ sunt veluti quedam illorum accidentia, oportet quod quilibet individualis actus habeat aliquam circumstantiam, per quam contrahatur ad bonum vel malum, ad minus ex parte intentionis finis: nam si finis quem operans formaliter aut virtualiter intendit, sit honestus, etiam si objectum sit indifferens, actus erit bonus moraliter, ut cum quis vadit in agrum honestæ recreationis causâ: si verò finis non sit honestus, eo ipso talis actus erit malus moraliter, quia eo ipso quod actus non habet finem bonum & honestum, est malus: *Cum enim (inquit S. Doctor) rationis sit ordinare, actus à ratione deliberativa procedens, si non sit ad debitum finem ordinatus, ex hoc ipso repugnat rationi, & habet rationem mali.* Idem docet Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 3. his verbis: *Cum facit homo aliquid in quo peccare non videatur, si non propter hoc facit propter quod facere debet, peccare convincitur.* Et infra: *Quidquid bonum est ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, licet officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.* Ergo actus ex sua specie, seu ex objecto indifferens, non potest esse indifferens in individuo, seu in sui exercitio, sed necessariò debet esse bonus moraliter, vel malus.

3. Respondent Adversarij, hominem non teneri a se indifferenti ex objecto apponere finem bonum & honestum, sed posse illum exercere, ob solum delectationem, vel naturæ commoditatem; nimis enim (inquit) rigorosum videtur obligare hominem ad hoc ut in omnibus actionibus suis, in his præcipue quæ ad naturæ commoditatem, & individui conservationem pertinent, semper rectum & honestum finem apponat; alias continuè peccarent homines, saltem venialiter, cum continuè tales actiones occurrant, & homines non recordentur eas in bonum & honestum finem referre.

4. Sed contra primò: Quoties homo operatur cum consilio & delibera rationis, tenetur operari ut homo, ac proinde juxta exigentiam & inclinationem naturæ rationalis: Ergo tenetur operari in ordine ad bonum rationis sive honestum, quod est finis talis naturæ; alioquin

non agit ut homo, sed ut animal, & assimilatur iugementis insipientibus quibus non est intellectus. Unde Propheta Regius Psal. 9. dicebat: *Constitute Domine legislator em super eos, ut sciant Genes quoniam homines sunt.* Id est mitte Domine Verbum tuum, & sapientiam de cœlis, ut doceat Gentes & homines peccatores, qui more brutorum vivunt, attendendo solum ad bonum delectabile & sensibile, operari conformiter ad naturam humanam, & sequi regulas rectas rationis ad prudenter, bonumque honestum & rationi consonum prosequi.

5. Contra secundò: cum operationes non sint propter delectationes, sed è converso delectationes propter operationes, ut docet D. Thomas supra qu. 4. art. 2. ad 2. qui eligit operationem propter delectationem, & propter hanc solum operatur, inordinatè agit, & peccat, pervertendo ordinem naturæ, ut magis constabit ex infra dicendis: Ergo falsum est, & à principijs moralis Philosophia penitus alienum quod Adversarij dicunt, nempe hominem posse exercere actus ex objecto indifferentes, propter solum delectationem aut commoditatem naturæ tanquam propter finem. Pars enim sensitiva & animalis, utpote inferior, debet semper subesse ac subordinari rationali superiori, & ab ipsa dirigiri & regulari, subindeque bonum delectabile ad honestum referri. Non requiritur tamen necessario actualis relatio in bonum honestum, sed sufficit virtualis: unde quamvis quis accedens ad mensam, non cogitat de conservatione vita, sed solum de cibi delectatione, non properea peccat, quia talem delectationem, propter operationem vita conservativam, saltē virtutem vult, sicut non inordinatè eam appetit. *Nam hoc ipsum quod aliquis agit ordinare ad sustentationem vel quietem sui corporis ad bonum virtutis ordinatur in eo,* ut ait S. Thomas hic art. 9. ad 3. Ex quo pater ejus sententiam non esse nimis rigidam & austera, nec jugum importabile, aut labyrinthum scrupulos conficienijs inextricabile, ut causantur Adversarij.

6. Ex his potest magis illustrari & confirmari ratio D. Thomas, & rursus sibi hac forma propria: Quotiescumque homo operatur cum consilio & delibera rationis, intendit aliquem finem; vel ergo talis finis est bonum honestum, aut delectabile; utile enim quæ tale, cum non sit appetibile propter se, sed solum propter aliud ad quod deservit ut medium, non potest habere rationem finis. Si sit bonum honestum, actus erit moraliter bonus & rationi consonus.

7. Objetus primò: Sunt aliqua operationes per se tantum ordinatae ab oblectandis, ut visio pulchri ad oblectandos oculos, olfactio odoris ad oblectandas naras, musica ad aures recreandas: Ergo saltē iste poterunt propter solum delectationem licet exerceri.

Respondeo negando Antecedens, nulla enim operatio ad solum delectationem ut ad ultimum finem ordinatur, sed ultra semper tendit ad finem commodum & utilem naturæ. Ita, visio pulchri, auditio suavis concentus, finaliter ordinantur ad excitandos spiritus, qui deserviunt ad operationes humanas exercendas. Olfactio odoris ordinatur ad cerebrum confortandum, & sic de ceteris.

8. Objetus

8. Objecies secundū: Nullum est praeceptum obligans hominem ad referendum omnes suas actiones in bonum honestum & rationi consonum, quotiescumque cum consilio, & deliberatione rationis operatur: Ergo ratio D. Thomae falso nititur principio. Consequientia patet, Antecedens probatur. Si daretur tale praeceptum, vel esset positivum, vel naturale? Non primum, cum ex Scriptura non constet; nec secundum, quia ad nullum ex praeceptis Decalogi, ubi naturalia continentur, spectat: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, & ad ejus probationem dico, tale praeceptum esse naturale; sicut enim agentia naturalia determinantur ab Authore naturae ad proprios actus naturali inclinatione, ita agens liberum determinatur per leges & praecepta: videamus autem quod agentia naturalia recipiunt ab Authore naturae inclinationem ut per omnes suos actus tendant ad proprios fines consonos suis naturis: Ergo etiam agens rationale & liberum debuit habere praeceptum & legem, ut omnibus suis actibus deliberatis tendat ad bonum consonum naturae rationali, quod est bonum honestum. Neque enim minus spectat ad naturae Authorem dare agentibus liberis pro omnibus suis actibus determinationem moralem, quae est per praeceptum, quam agentibus naturalibus determinationem naturalem, quae est per naturalem inclinationem. Ex quo patet tale praeceptum esse naturale. Ad quod vero ex decem in Decalogo contentis reducatur, varie opinantur Authores. Quidam existimant illud esse reducendum ad praeceptum dilectionis Dei, nam ratione hujus praecepti tenemur diligere Deum super omnia, & habere illum pro fine ultimo, & consequenter referre in ipsum omnes nostras actiones, saltem mediatae, quod sit ordinando eas ad aliquem finem honestum. Aliqui dicunt, quod sicut est praeceptum naturale non prodigiendi pecunias, ita & non terendi tempus inaniter, & potentias animae vel corporis, in operibus vanis & otiosis inutiliter non occupandi.

9. Verius tamen aut probabilius existimo, quod sicut dantur quedam veritates, quae per se non pertinent ad objectum fidei, sed sunt veluti praembulae ad illam; ut Deum existere, Deum esse unum, sicut docet D. Thomas 1. p. qu. 2. art. 2. ad 1. ita dantur quedam praecepta naturalia, quae non continentur in praeceptis Decalogi, sed sunt quasi praembulae ad illa, sicut est praeceptum diligendi scipsum, ad quod reducitur praeceptum de non operando absque fine rationabili; in quantum homo, quia rationalis est, & vivit vita intellectuali, ac elevata supra vitam brutorum, debet diligere suam dignitatem, & operari ut homo, non vero assimilari jumentis insipientibus, ut supra ostensum ac ponderatum est.

10. Objecies tertio: Datur actus indifferentes secundum speciem: Ergo & quoad individuum. Consequientia videtur manifesta; quia nulla est species quae non habeat vel saltem habere possit aliquid individuum.

Respondeo, concessso Antecedente, negando Consequentiam, quia (ut supra annotavimus) actus secundum speciem attenditur solum penes ordinem ad objectum à quo specificatur, quod cum sapè neque bonum neque malum per se sit, nullam bonitatem vel malitiam, sed specificam tantum indifferentiam, in objectum refun-

dit. At vero actus in individuo consideratur ut vestitus omnibus circumstantijs, quarum præcipua est finis, qui si sit honestus, bonitatem moralē causat in actu; si vero honestate careat, malitiam moralē in ipsum inducit. Ad probationem in contrarium dicendum est, quod licet species quae actui humano absolute convenient, in aliquo individo reperiatur, ea tamen quae illi competit sub quadam præcisione & statu, quo attingit vel concipiatur attingere objectum sine circumstantijs, non potest ad individua descendere; quia in individuo inveniuntur circumstantiae, sine quibus individuatio non datur: indifferenta autem ad bonitatem & malitiam actibus humanis absolute non convenient, sed sub aliqua tantum præcisione & reduplicatione, nempe prout solum objectum respiciunt, & à circumstantijs abstrahunt.

Duo corollaria quae obseruentur dignissima.

11. EX dictis colligitur primò, falsam esse, & à principijs Philosophiae moralis penitus alienam Escobarij sententiam tr. 2. exam. 2. numer. 102. afferentis, nullum esse peccatum comedere & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, & pro hac sententia referentis Joannem Sancium. Constat enim ex supra dictis, delectationes sensuum à creatura rationali non esse per se expetibiles, sed solum ratione boni honesti, cuius sunt illecebra, & veluti condimentum, quod provida & sagax natura in operationibus ad conservationem individui vel species necessariis apposuit, ut bruta quae non possunt apprehendere bonum honestum, delectabili traherentur. Unde delectationes sensuum primario & principaliter, seu tanquam finem intendere est natura bruti, & vitium hominis, iuxta illud Augustini lib. de peccato origin. cap. 40. Tanta excellentia est in comparatione peccoris homo, ut virtus hominis, natura sit peccoris. Hinc Tullius in suis de officijs, ac Tusculanarum questionum libris infert, corporis & voluptatem, non satis esse dignam hominis præstantiam & pertinere ad omnem offici questionem. Semper in promptu habere, quantum natura hominis peccabibus relinquens bestias nisi voluptatem sentientibus antecellat. Et Seneca lib. de beata vita cap. 10. quandam Epicuri de grege porcum redarguens, sic ait: Tu voluptatem completeris, ego compesco, tu voluptate frueris, ego uor. Et epist. 88. Temperantia (inquit) voluptatibus imperat alias odit atque abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec unquam ad illas propter illas venit. Qualis pudor eò post fidem non pervenisse Theologos, quò ante fidem Philosophi pervenere: Quare Escobario & Sancio illud Augustini ad Julianum, voluptati sensuali similiter patrocinantem, regerere licet: Obsecro te non sit honestior Philosophia Gentium, quam nostra Christiana. Unde inter propositiones nuper à Sanctissimo Papa nostro Innocentio XI. damnatas, hæc habetur: Comedere & bibere usque ad satietatem, absque necessitate, ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obſci valitudini, quia licet potest appetitus naturalis suis actibus frui.

12. Colligitur secundò, falsam esse, & bonis moribus adversam, aliam Joannis Sancti sententiam, qui disput. 23. num. 5. contendit, finem solum delectationis in conjugatis, nec peccatum quidem esse veniale. Si enim peccatum & deordinatio creaturæ rationalis est, actiones ad indi-

vidui

vidui conservationem spectantes, ob solam delectationem tanquam propter finem elicere, etiam peccatum, saltem veniale, erit in conjugatis actum ad speciei propagationem ordinatum, ob solam delectationem tanquam propter finem exercere. Unde Augustinus lib. de bono conjugali cap. 6. Conjugalis concubitus generandi gratia non habet culpam, concupiscentia vero Satanas, iam cum coniuge, propter fidem thorii, venientem habet culpam. Et cap. 7. Reddere debitum conjugale nullius est criminis, exigere autem ultragerandi necessitatem, est culpa venialis. Item lib. 2. contra Julian. cap. 10. ait conjuges contrahere, unde quotidie dicant, admittit nobis debita nostra, quando modum generationi necessarium, causa solius voluptatis excedunt. Similia habet Gregorius Magnus lib. 12. moral. cap. 17. alias 20. ubi hæc scribit: Tunc solum conjuges in admixione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur. Et de cura pastorali p. 3. admonit. 28. Admonendi sunt conjuges (inquit) ut suscipienda proles se meminerint causa conjunctio, & cum immoderate admixitioni servientes, propagationis articulum in usum transferunt voluptatis, perpendant quod licet extra non exeat, in ipso tamen conjugio, conjugij jura transcendunt. Vnde necesse est ut crebris exhortationibus monentur, ut defleant quod pulchram copulæ speciem admixtis voluptatibus fendant. Demum S. Thomas in 4. dist. 31. quest. 2. artic. 2. in corp. ait: Duobus solum modis conjuges absque omni peccato convenient, scilicet causâ prolis procreanda, & debiti reddendi, alias semper ibi est peccatum ad minus veniale. Unde inter sexaginta quinque propositiones, nuper ab Innocentio XI. proscriptas, hæc nonum obtinet locum: Opus conjugij, ob solam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa & defectu veniali.

13. Dices, Matrimonium est institutum in remedium concupiscentiae: Ergo actus conjugalis exercitus ad vitandam fornicationem, seu ad secundam concupiscentiam, caret omni culpa etiam veniali.

Respondet D. Thomas ubi supra in resp. ad 2. quod si aliquis per actum matrimonij intendat vitare fornicationem in coniuge, non est aliquid peccatum; quia hoc est quadam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet. Sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale: nec ad hoc est iniungit matrimonium, nisi secundum indulgentiam, qua est de peccatis venialibus. Idem docet D. Bonaventura in 4. dist. 31. art. 2. q. 2. ad 1. his verbis: Dicendum quod quicunque causa fornicationis vitanda, aut hoc est in se, aut in altero: Si in altero ut reddat debitum, hoc est pura iustitia, hoc est fidei, & de bonis matrimonij, recte ideo omnino a culpa excusat. Qui vero coit causa fornicationis vitanda in se, in hoc semper peccat venialiter. Hanc doctrinam uterque Sanctus Doctor despulpsit ex Augustino supra relato, afferente, concubitum concupiscentiae satiandæ causâ habitum cum propria coniuge, veniale habere culpam.

CAPUT XIV.

Actus exterior non addit bonitatem vel malitiam moralem intrinsecam supra interiorum, sed gaudet tantum bonitate vel malitia extrinseca, ab actu voluntatis imperante desumpta.

1. C Olliguntur hæc veritas ex pluribus Scripturæ & SS. Patrum testimonij, quibus apud Deum voluntas pro facto reputatur. Nam Deus Gen. 2. 22. dixit Abrähæ non maestanti filium, sed maestare parato: Quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedic tibi. Ubi Chrysostomus homil. 47. Quantum ad voluntatem eruantur dexteram Patriarcha, perf. In quo obtulerat sacrificium, & idcirco Dominus quasi sacrificio re ipsa consummato, laudat justum. Item Marci 12. & Lucæ 21. Christus duo pauperis vidua minuta, in gazophilacium misera, prætulit magnis divitum eleemosynis; quia non opus externum, sed puri cordis affectum respexit: Vidua (inquit Cyprianus tract. de operib. & eleemos.) cum videret Dominus, non de patrimonio, sed de animo opus eius exanimans, & considerans non quantum, sed ex quanto dedisset dixit: Vidua ista plus omnibus misit in dona Dei. Ex quo infert Gregorius Magnus homil. 5. in Evang. quod ante oculos Dei nunquam vacua est manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Demum idem Salvator Marth. 5. ut innuat consensus internum voluntatis eandem habere malitiam, ac si actus elicitus fuisset dicit: Omnis qui viderit mulierem ad concupiscentiam eam, jam maceratus est eam in corde suo. Unde Augustinus de lib. arbitri. cap. 3. Si cui non contingat facultas concubendi cum coniuge aliena, planum tamen aliquo modo sit id eum cupere, & si potest detur factum esse, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur.

2. Ratio etiam suffragatur: Bonitas enim & malitia moralis fundantur in libertate, unde ibi solum potest esse bonitas vel malitia moralis intrinseca, ubi est libertas intrinseca: Sed in actu exteriori potentia executiva, nulla est libertas intrinseca, sed tantum extrinseca, ut docent Philosophi: Ergo nec bonitas aut malitia moralis intrinseca, sed duntaxar extrinseca, ab actu voluntatis imperante desumpta. Unde actus exterior, qui est mera executio interioris actus voluntatis, non addit illi bonitatem vel malitiam simpliciter in ordine ad premium vel poenam essentialiem, sed solum secundum quid, & in ordine ad premium vel poenam accidentalem, ut expressè docet S. Thomas in 2. dist. 40. quest. 1. art. 3. his verbis: Actus exterior nihil adjungit ad premium esse, tantum enim meretur qui habet perfectam voluntatem aliquid bonum faciendi, quantum si faceret illud; & si facit unum actum, quantum si faceret multos, voluntate equaliter perfecta manente. Ad premium autem accidentale ordinatur per bonitatem qua est ipsius actus exterioris secundum se, & ideo actu exterior adjungit aliquid ad premium accidentale. Id clare patet in actu martyrij, illi enim qui sola voluntate martyres sunt, possunt mereri æquale & majus premium essentialie, quam qui re ipsa patiuntur pro Chri-